

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ'NE ÜYELİĞİNİN GETİRDİKLERİ

I. ÜYELİK SÜRECİ VE ÜYELİK SONRASINDA BEKLENEN TEMEL DEĞİŞİKLİKLER

1948 tarihli Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması'nın (GATT) orijinal 23 imzacısından biri olan Çin Halk Cumhuriyeti (Çin), 1949 yılındaki Çin Devrimi sonrasında çok taraflı ticaret sistemi dışında kalmış ve yaklaşık 40 yıl sonra, 1986 yılında, GATT Sekreteryası'na akit taraf statüsünü yeniden almak amacıyla başvuruda bulunmuştur.

Çin'in yaptığı başvuruyu incelemek üzere oluşturulan Çalışma Grubunun toplantıları özellikle 2000 yılında yoğunluk kazanmış ve en son toplantısı 17 Eylül 2001 tarihinde yapılarak yaklaşık 15 yıllık bir süre sonunda Çin'in DTÖ'ye katılımına ilişkin müzakereleri tamamlanmıştır.

9-14 Kasım 2001 tarihleri arasında Doha (Katar)'da gerçekleştirilen DTÖ IV. Bakanlar Konferansı'nın ikinci gününde, Bakanlar konsensüsle Çin'in üyelikini onaylamıştır. Konferans tarafından kabul edilen belgeler arasında Çin'in DTÖ'ye Katılımına İlişkin Çalışma Grubu tarafından hazırlanan ve üyelik koşullarını, adı geçen ülkenin mal ve hizmetlerde pazara giriş taahhütlerini içeren Çalışma Grubu Raporu da yer almaktadır.

Çin, iç onay prosedürlerini tamamladığına ilişkin DTÖ Sekreteryası'na yaptığı bildirimin üzerinden 30 gün geçtikten sonra, 11 Aralık 2001 tarihi itibarıyla DTÖ'ye 143'üncü üye olmuştur.

Dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden birine sahip olan Çin, DTÖ'ye üyelik müzakereleri çerçevesinde ekonomisinin dünya ekonomisine daha hızlı entegrasyonunu sağlamak, uluslararası ticaret ve yabancı yatırımcılar için DTÖ kurallarına uygun daha öngörülebilir bir ortam yaratmak amaçlarıyla ekonomik sisteminde liberalizasyonu ve pazarını daha açık hale getirmeyi hedefleyen bir dizi yükümlülük altına girmiştir.

Söz konusu yükümlülükler ile bunların getirdiği değişiklikler ana hatları itibarıyla aşağıda özetlenmektedir.

Çin, yabancı sermayenin getirilmesine özel bir önem atfetmektedir. Çin, DTÖ' nün ayrımcı muamelede bulunmama ve ulusal muamele prensipleri gereğince yabancı sermayeli şirketler de dahil olmak üzere, Çinli firmalar ile

yabancı firmalara eşit muamelede bulunacaktır. İhraç amacıyla üretilen mallarla kıyaslandığında, iç pazarda satılmak üzere üretilen mallara ilişkin düzenlemelerdeki farklılıkların yanı sıra, çifte fiyat uygulaması ortadan kaldırılacaktır. DTÖ Anlaşmaları ve Katılma Protokolü hükümleri uyarınca, tüm DTÖ üyelerine ayırmacı olmayan muamele uygulanacaktır.

Fiyat kontrolüne tabi mallar ve hizmetlerin listeleri, fiyatlandırma politikaları ve mekanizması da dahil olmak üzere, Resmi Gazete’de yayımlanacak, fiyat kontrolleri yerli sanayici ve hizmet sağlayıcıları koruma amacıyla kullanılmayacaktır.

Çin, içeride tüm malların ihracat ve ithalatını yapma hakkını bütün firmalara tanıyacağı, ayrıca bu süre içinde yabancı sermayeli firmaların ticaret yapma hakkında aşamalı bir liberalizasyonu teminen gerekli düzenlemeleri yapacağı taahhüdünde bulunmuştur.

Özel sektör bakımından Çin pazarına girişte öngörülebilirliğin sağlanması bir başka deyişle, gümrük vergileri artışı veya miktar kısıtlamaları yoluyla pazara girişin kısıtlanması endişesi olmaksızın ticari faaliyetlerin sürdürülmesine olanak sağlaması bakımından Çin oldukça liberal bir tutum izlemiş ve mallarda pazara giriş taahhütlerinin yer aldığı listedeki tüm malların tarifelerini bağlamıştır.

Çin’in DTÖ’ye üyelik öncesinde yaptığı tek taraflı liberalizasyon sonucunda 2000 yılında ithal vergilerinin basit ortalaması %16.4 olmuştur. Çin’in tarife cetvelinde yer alan 7062 malın 525’inde gümrük vergileri %5’in altında, 1488’inde %5 (dahil) ila 10 (hariç) arasında, 2022 malda %10 (dahil) ila 15 (hariç) arasında, 3027 malda ise %15’in üzerindedir.

Çin, bilgi teknolojisi ürünlerindeki tüm vergi ve eş etkili önlemleri üyeliği sonrasında kaldırma ayrıca, ikili pazara giriş mal taviz müzakerelerinde kararlaştırıldığı şekilde, gümrük vergilerinde bir takvim dahilinde indirimle gitme taahhüdünde bulunmuştur.

Çin’in tüm taahhütlerini yerine getirmesi halinde geçiş dönemi sonunda, tarım ürünlerindeki ortalama koruma oranları %15’e, sanayi ürünlerindeki koruma oranları ise %8.9’a düşecektir.

Bu arada, Çin ithalata konu mallara, gümrük vergileri dışında herhangi bir vergi, harç veya diğer eş etkili tedbir uygulamayacaktır. Buna ek olarak, iç pazara ilişkin düzenleme ve uygulamalar yönünden ithal ve yerli mallar arasında ayırım yapılmamasını öngören Ulusal Muamele Kuralı (national treatment)

gereğince, dahili vergilerde, yerli mallarla yabancı mallar arasında ayırım yapmayacaktır.

Ülkemizin Çin'e yönelik ihracatı bakımından da büyük bir engel teşkil eden tarife dışı engeller konusunda Çin önemli taahhütlerde bulunmuştur. Bu bağlamda, mevcut engeller belirli bir takvim dahilinde kaldırılacaktır. DTÖ Anlaşmalarıyla uyumlu olmadıkça hiçbir yeni önlem konulmayacak, varolan önlemler ise kapsam veya süre itibarıyla genişletilemeyecektir.

Bunun dışında tüm tarife dışı önlemler, başta DTÖ İthalat Lisansları Anlaşması hükümleri olmak üzere ilgili diğer tüm DTÖ Anlaşmaları hükümlerine uygun olarak idare edilecektir. Bu çerçevede, ihracat ve ithalat lisanslarının dağıtımına ilişkin mevzuat ve uygulamalar DTÖ kurallarına uygun olarak şeffaf, öngörülebilir, birörnek ve ayrımcı olmayan nitelikte olacaktır.

II.DEĞERLENDİRME :

Çin'in yaklaşık 15 yıllık bir çabanın ardından DTÖ'ye üyeliği, anılan ülkenin yapısal reform sürecinde ve global ekonomiye entegrasyonunda tarihi bir adım teşkil etmektedir.

Dünyanın en fazla nüfusuna sahip, yedinci büyük ihracatçısı olan Çin, kurallara dayalı çok taraflı ticaret sistemine dahil olarak, ilk kez kendini dış dünyanın ticari kural ve disiplinlerine tabi kılmaktadır.

İthalat ve yatırımlar önündeki engelleri kaldıran Çin'in, daha açık ve öngörülebilir bir pazar ve ticari ilişkiler sonucunda daha hızlı kalkınması ve dünya genelinde pozitif ekonomik katkı sağlaması beklenmektedir. Yapılan tahminlerde, DTÖ' nün sırasıyla 143 ve 144. üyeleri olan Çin ve Tayvan'ın DTÖ üyeliklerinin 2010 yılında global hasılayı yaklaşık %2, uluslararası ticareti ise %3 artıracığı belirtilmektedir.

DTÖ üyeliğini izleyen beş yıl içinde bu ülkenin ithalatında 105-115 milyar Dolarlık artış olması beklenmektedir. Nitekim, uluslararası finans kurumlarının yaptıkları değerlendirmelerde, Çin'in tarife indirimlerinin 65 milyar Dolar, tarife dışı engellerin kaldırılmasının 20-30 milyar Dolar, yabancı sermaye yatırımlarının artmasının ise 20 milyar Dolar ilave ithalat yaratacağı belirtilmektedir.

Çin'in son beş yılda ardı ardına istikrarlı bir biçimde %7 ile 8 aralığında bir ekonomik büyüme kaydetmiş olduğu, bunun yanında, örneğin 2001 yılında,

dünya ekonomisindeki yavaşlamaya rağmen dış ticaret hacmini % 7 artışla 509 milyar dolara yükseltmiş bulunduğu dikkate alındığında, yukarıda değinilen dünya ticaretindeki beklentilerin gerçekçi sayılması gerektiği düşünülmektedir.

Öte yandan, DTÖ üyeliği sonrasında Çin'in dünya ticareti üzerindeki etkisinin değerlendirilmesine ışık tutması bakımından, Çin'de ihracata konu olacak sanayi üretiminin incelenmesinde, öncelikle üretimin bu anlamda üç grupta ele alınmasının uygun olduğu anlaşılmakta, buna göre, en güçlü rekabet özelliği ile emek yoğun ve gelişme kapasitesi yüksek tekstil, konfeksiyon, deri ve kürk, plastik, metal, motosiklet, elektrikli makine ve teçhizat gibi ürünler grubunun büyük ve net bir avantaja sahip olduğu, şu anda rekabet gücü yüksek olmamakla birlikte potansiyel rekabet avantajı ile gıda ve içecek, tütün, kimyasal ürünler, kauçuk sanayi, otomobil ve motosiklet dışındaki ulaşım ekipmanı, kağıt sanayi ve ofis makineleri grubundaki üretimin orta ve uzun vadede gelişme şansının yüksek olduğu ve nihayet, halen rekabet gücü olmadığı bilinen otomobil üretimi, ilaç sanayi ve petrol işleme ve petrokimya dallarında orta ve uzun vadede gelişme imkanı ve rekabet gücünü kısmen geliştirme şansı bulunduğu gözlenmektedir.

Çin'in bir yandan yukarıda birinci grupta sayılan tekstil ve konfeksiyon ürünleri başta olmak üzere bir çok dalda DTÖ üyeliğinin getirdiği imkanlar ile dünya pazarlarına girişte yeni avantajlar elde ederken, diğer yandan ihracata olağanüstü boyutlara ulaşabilen devlet teşvik ve destekleri sağlamayı sürdürdüğü ve bunun sonucunda da Çin mallarının dünya pazarlarındaki hakimiyetinin fazlasıyla hissedilmeye başlandığı görülmektedir. Bu noktada, Çin ürünlerinin ulaştığı bu konumun salt düşük işçilikle izah edilmesinin yanıltıcı olacağının not edilmesinde de yarar bulunmaktadır.

Bu arada, yakın gelecekte Çin'in büyük ve gelişmiş ülkeler pazarlarında kuracağı hakimiyetin boyutları hakkında bir fikir vermesi bakımından, Çin'in örneğin ABD pazarındaki etkisi ile bu etkinin gelişiminin izlenmesinde yarar görülmektedir. Gerçekten, bugün ABD tekstil ve konfeksiyon pazarının %20'sinin Çin'in elinde olduğu belirtilmektedir. Bazı Çin mallarının ABD'nin toplam ithalatı içindeki payına ilişkin verilerin incelenmesinden de Çin'in doldurulmuş oyuncaklarda %97, bebeklerde %93, şemsiyelerde %91, Noel ağacı süs ışıklarında %96, bisikletlerde %94 paya sahip olduğu görülmektedir. Buna paralel olarak ABD ilgilileri, son bir iki yıl içinde tekstil sektöründe işini kaybedenlerin sayısının yüzbinlerle ifade edildiğini açıklamaktadır.

Öte yandan, Avrupa Birliği'nin tekstil ve konfeksiyon ithalatı içinde Çin'in 2000 ve 2001 yıllarında sırasıyla %14.5 ve %14.8 olan payının 2002 yılında %16.4'e yükseldiği anlaşılmaktadır.

Çin'in belli ürünler itibariyle AB pazarındaki payına ilişkin verilerin incelenmesinden de , 2001 yılında dokuma kadife, pelüş, tırtıl mensucatta %21, dokuma parka, anorak, rüzgarlık gibi mallar grubunda %15, örme spor kıyafetleri, eşofmanlarda %18, bebek giyim eşyası ve aksesuarlarında %31, dokuma iç giyim, bornoz, sabahlık gibi mallarda %15 olan payının 2002 yılında %50-55 oranlarına ulaşmış olduğu özellikle dikkati çekmektedir.

Bu çerçevede, AB komisyonu tarafından da teyit edilen bilgiler ışığında, son dönemdeki bu ihracat payı artışının özünde %50'yi aşan ortalama birim fiyat indirimlerine atfedilebileceği sonucuna varılmaktadır.

Çin'in DTÖ üyeliğini ülkemiz bakımından değerlendirdiğimizde ise tekstil ve konfeksiyon ürünlerinde başta AB ve ABD pazarlarında olmak üzere, Çin menşeli mallarla şiddetli bir rekabete girilmesi kaçınılmaz görünmektedir.

Çin'in ABD'ye yönelik tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatının ülkemizin ABD'ye ihracatı üzerindeki olumsuz etkilerini görmek için kotaların kalkacağı 2005 yılını beklemeye gerek bulunmamaktadır. Zira, 2002 yılı sonunda "bornoz" kotası kalkmadan önceki dönemde Türkiye'nin ABD bornoz pazarındaki payı % 33 iken, 2003 yılında bu % 18'e inmiş, buna karşılık daha önce % 3.5 olan Çin'in payı 2003 yılı sonunda % 25'e çıkmış bulunmaktadır.

İlaveten, 2002 yılı başında kotaları kalkan kalemlerden "tekstil esaslı bavullar"da 2001 yılında ABD toplam ithalatı içindeki payı %14 olan Çin'in 2003 yılında payını %80'e çıkardığı, "eldivenler"de %10.5 olan payını 2003 %46'ya yükselttiği, "sabahlıklar"daki payını %5'ten %40'a, "örme kumaş"taki payını %0.3'ten %6.5'a çıkardığı görülmektedir.

Bu arada, Çin'in ABD'de salt uzaktan ihracat yönetimi ve promosyonu ile yetinmediği ve ABD'nin dev coğrafyası içinde pazarın tamamını kapsayacak özel ve kalıcı dağıtım şebekesi ve kanalları oluşturmaya başladığı da alınan bilgiler arasındadır.

Çin mallarının dış pazarlarda ülkemiz ihracatı için oluşturacağı olumsuz rekabet koşullarına ilişkin yukarıda sıralanan hususlar dışında, Çin'in ülkemize doğrudan ihracatının etkileri ile yol açtığı sorunların da giderek önem kazandığını ifade etmek gerekmektedir. Esasen, konu, basın ve medya aracılığıyla bütün toplumun bilgisine sunulmuş bulunmaktadır. Son veriler ışığında çok geniş bir yelpaze oluşturduğu görülen Çin malları ithalatının yerli üretim kollarını ciddi şekilde tehdit etmeye başladığı anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede, içinde bulunduğumuz günlerde

- Tekstil ve konfeksiyon (halı, örme kumaş, fantezi kumaş, ipek, battaniye v.s.),
- Deri eşya ve ayakkabı,
- Mobilya
- Cam ürünleri,
- Oto Lastiği,
- Vanalar, armatürler, nalburiye, marangoz el aletleri,
- Kimyasal maddeler, boyalar,
- Kırtasiye,
- Gözlük,
- Elektrikli cihaz ve malzeme,
- Klima,
- Fotoğraf malzemeleri,
- Cep telefonu,
- Büro makineleri,
- Tıbbi cihazlar ve malzeme,
- Elektronik cihazlar,
- Bilgisayar,
- Hediyeelik eşya
- Oyuncaklar

gibi ürünlerde Çin'den yapılan ithalatın yerli üretim ile iç piyasayı ciddi ve önemli oranlarda etkilemekte olduğu belirlenmiş bulunmaktadır.

Dolayısıyla, bu durumun ortaya çıkardığı sorunların önüne geçilmesi amacıyla gerekli önlemlerin alınması öncelikli bir gündem maddesi oluşturmaktadır.

Gerçekten aşağıdaki tabloda yer alan ikili ticaret istatistiklerine göz atıldığında, önceki dört yıllık dönemde ortalama 1 milyar Doların biraz üzerinde ithalat gerçekleştirilmiş iken, 2003 yılında Çin'den ithalatımızda önemli bir sıçrama kaydedildiği ve ithalatın 2002 yılına kıyasla %90 oranında artışla 2.6 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. Her ne kadar aynı dönemde bu ülkeye ihracatımızda %84 oranında bir artış kaydedilmiş olsa da, ihracatımız yine de 500 milyon Doların altında kalmıştır.

TÜRKİYE'NİN ÇİN'E İHRACATI				
YILLAR	ÇİN'E İHRACAT (milyon \$)	İHRACATIN YILLIK ARTIŞ ORANI	TÜRKİYE'NİN GENEL İHRACATI İÇİNDEKİ PAYI	ÇİN'İN İTHALATI İÇİNDEKİ PAYI
1999	37	-	0,13%	0,20%
2000	96	159%	0,35%	0,04%
2001	200	108%	0,64%	0,09%
2002	268	34%	0,74%	0,10%
2003	492	84%	1,05%	0,12%

ÇİN'İN TÜRKİYE'YE İHRACATI				
YILLAR	ÇİN'DEN İTHALAT (milyon \$)	İTHALATIN YILLIK ARTIŞ ORANI	TÜRKİYE'NİN GENEL İTHALATI İÇİNDEKİ PAYI	ÇİN'İN İHRACATI İÇİNDEKİ PAYI
1999	895	-	2,19%	0,56%
2000	1.345	50%	2,48%	0,54%
2001	926	-31%	2,24%	0,35%
2002	1.368	48%	2,65%	0,42%
2003	2.598	90%	3,78%	0,45%

İkili ticaretimizin kompozisyonu incelendiğinde de ithalatımızda,

- Öncelikle büro makineleri ve haberleşme cihazları grubu ile diğer makine ve ulaşım araçları grubunun her ikisinin de yaklaşık 500'er milyon Dolar düzeyindeki 2003 ithalatının önceki yıla nazaran %100'ün üzerinde artışa işaret ettiği ,
- Büyüklük itibariyle toplam 350 milyon Dolarla bunları izleyen tekstil ve giyim eşyası grubunda % 70 oranında bir artış kaydedildiği,
- El çantaları, seyahat eşyası, ayakkabılar ile sıhhi teçhizat eşyası, ısıtma ve aydınlatma ürünlerinin de dahil olduğu “ diğer tüketim malları” grubundaki toplam 350 milyon Dolar seviyesindeki ithalatımızın %50 civarında bir artış kaydetmiş olduğu,
- Diğer elektrikli makineler grubundaki 250 milyon Dolara yakın ithalatımızın % 180 gibi yüksek oranlı bir artışı belirlediği,
- Elektrikli makine ve teçhizat başlığı altındaki ithalatın da % 80'i aşan bir artışla 200 milyon Dolar olarak gerçekleştiği,

- Bu arada kısmen plastikler ve eczacılık ürünlerinden , büyük ölçüde de kimyevi maddelerden oluşan kimyasallar grubundan ithalatın % 50 artış kaydederek 180 milyon Dolar düzeyinde, özellikle araç lastikleri ile madeni eşya artışının dikkati çektiği diğer yarı mamuller grubundan ithalatın da % 100 artışla 140 milyon Dolar düzeyinde gerçekleştikleri,
- Ayrıca 50 milyon Doları aşan kömür ithalatı ile nispeten düşük tutarlarda olmakla birlikte önemli artışların söz konusu olduğu tekstil elyafı, demir-çelik, hububat ve mamulleri, demir dışı metaller ithalatı ve nihayet toplam 200 milyon Dolar düzeyindeki diğer mamuller grubu ithalatından söz edilebileceği görülmektedir.

İhracatımızda ise, özellikle hem artış oranı (%160) hem de mutlak değer (212 milyon Dolar) bakımından demir-çelik ürünleri grubunun toplam ihracatımızın %45'den fazlasını oluşturduğu, bunun dışında %30 artışla otomotiv sanayi ürünleri (yaklaşık 50 milyon Dolar), 41 milyon Dolar ile önceki yıl düzeyinin 5 katına çıkan tekstil elyafı ve döküntüleri, yaklaşık %50 artış kaydederek 73 milyon Dolar olarak gerçekleşen maden cevherleri ve döküntüleri, daha düşük düzeyde olmakla birlikte dikkati çeken kalemler arasında, kimyasallar(17 milyon Dolar), gıda maddeleri (12 milyon Dolar), tekstil ve giyim (10 milyon Dolar), kağıt, kauçuk,deri ürünleri (toplamı 10 milyon Dolar), diğer elektrikli makineler (8 milyon Dolar) yer almaktadır. (Ek 8)

Çin'in dış pazarlardaki rekabetinin ihracatımıza olumsuz etkileri bağlamında, üye ülkeler ve bu arada, ABD ve AB'nin artan tekstil ve konfeksiyon ürünü ithalatına karşı öngörülen korunma önlemleri mekanizmaları çerçevesinde alabilecekleri önlemler ülkemiz aleyhine muhtemel bazı olumsuz gelişmeleri önleyici olacaktır. Anılan ülke menşeli ürünlerin iç pazarımızda yaratacağı sorunların da aynı şekilde, öngörülen korunma önlemleri vasıtasıyla belli ölçüde giderilebileceği düşünülmektedir.

Diğer taraftan, Çin'e yönelik ihracatımızın artmamasının veya bazı yıllarda sağlanan artışın sürdürülememesinin, az sayıda ürüne dayalı bir madde profili bulunması gibi çeşitli nedenleri olmakla birlikte, bugüne kadar bu ülkeye yönelik ihracatta önemli bir engel oluşturan Çin'in dış ticaret rejiminde gerçekleşecek liberalizasyonun ülkemiz ihracatçıları bakımından yeni olanaklar sağlayabileceği de dikkate alınmalıdır.

Bütün bu açıklamaların dışında, DTÖ kaynaklı bazı haberlerde Çin'in DTÖ üyeliğine dayalı ihracat atağının yaratabileceği sorunların önümüzdeki

yıllarda uluslararası ticari ilişkilerin sınırlanmasına yol açacağı endişesine yer verilirken, bunun karşısında da, Çin'in üyelik süresi boyunca gerekli alt yapı hazırlıklarını sürdürdüğü ve üyeliğinin hemen sonrasında etkin bir politika izlemeye başlayarak uluslararası ticaret sistemine uyum sağlamakta kararlı görüldüğü görüşleri dile getirilmektedir. Gerçekten, Çin'in çelik sektöründeki ABD uygulamaları sırasında konuyla DTÖ' de aktif bir biçimde ilgilenmesi, ayrıca, ülkemizle ilişkilerinden örnek vermek gerekirse, son dönemde Çin menşeli ürünler ile ilgili olarak ülkemiz tarafından açılan korunma önlemi soruşturmalarını yakından izlemesi, bu karşı görüşü doğrulamakta ve Çin'in ticari çıkarlarının yakın takipçisi olacağını ve bunun için gerekli birikim ve kararlılığa sahip olduğunu düşündürmektedir.

III. ÇİN İLE TİCARETTE DTÖ ÇERÇEVESİNDEKİ ÖZEL KORUNMA ÖNLEMLERİ SEÇENEKLERİ :

Çin, DTÖ'ye üyeliği sonrasında, anılan ülke menşeli malların ithalatında olabilecek artışlara karşı DTÖ üyesi ülkelerin, Korunma Önlemleri Anlaşması hükümlerinden açık bir sapma teşkil edecek şekilde, Katılma Protokolü'nün 16 Maddesinde öngörülen esaslar çerçevesinde geçici korunma önlemine başvurma imkanı bulunmaktadır. Söz konusu önleme, Çin menşeli belirli bir ürünün ithalatında göreceli veya mutlak bir artış olması ve bu artışın pazar bozulmasına yol açması durumunda başvurulabilecektir. Çin'in DTÖ'ye üyeliğinden itibaren 12 yıllık bir süre zarfında söz konusu olabilecek bu uygulama ürün kapsamı konusunda bir sınırlamanın bulunmaması nedeniyle, tekstil de dahil olmak üzere tüm ürünlere uygulanabilecektir.

Buna göre, Çin menşeli ürünlerin ithalatında göreceli veya mutlak bir artış olması ve bu artışın pazar bozulmasına yol açması durumunda ithalatçı ülke Çin ile görüşmeler yaparak soruna ikili çözüm bulmaya çalışacaktır. Bu görüşmeler esnasında Çin'den ithalatın yerli üretim üzerindeki pazar bozucu etkisi ve dolayısıyla önlem alma gereği üzerinde mutabakat sağlanırsa Çin pazar bozulmasının önüne geçmek amacıyla gereken önlemi alacak, bu durumu DTÖ Korunma Önlemleri Komitesi'ne bildirecektir.

Yapılan ikili görüşmelerden 60 gün içinde sonuç alınamaması halinde, ithalatçı ülke pazar bozulmasını önlemek amacıyla uygun gördüğü önlemi alabilecek ve durumu DTÖ Korunma Önlemleri Komitesi'ne bildirecektir.

Pazar bozulmasının varlığı objektif kriterlerle belirlenecek, bu belirlemede ithalatın hacmi, bu ithalatın yerli sanayi üzerindeki etkileri dikkate alınacaktır.

Önlem uygulamaya konulmadan önce ilgili taraflara (ithalatçı, ihracatçı gibi) önlemin gerekçesi, kapsamı ve süresi bildirilecek ve sözkonusu taraflara görüş, bilgi ve belge sunma imkanı tanınacaktır.

Önlem, sözkonusu ithalatın yol açtığı pazar bozulmasını önleyecek bir süreyle yürürlükte kalacaktır. Göreli ithalat artışının varlığında ilk iki yıl, mutlak artış halinde ise ilk üç yıl hariç olmak üzere Çin'in karşı önlem alma hakkı bulunmaktadır.

İvedi durumlarda, ön inceleme sonucunda geçici önlem alınabilecek ve bu önlemler DTÖ Korunma Önlemleri Komitesi'ne bildirilecektir. Geçici önleme başvurulması halinde ikili görüşmelere başlanacak ve sözkonusu önlemin süresi 200 günü geçemeyecektir.

Makul sebepler dışında, tamamlanan bir korunma önlemi soruşturmasının üzerinden bir yıl geçmedikçe aynı ürün için yeni bir soruşturma açılmayacaktır.

Diğer taraftan, bir başka korunma önlemi de münhasıran tekstil ürünleriyle ilgili olarak Çin'in DTÖ yükümlülüklerinin ayrılmaz bir parçasını oluşturan Katılma Protokolü'ne ekli Çalışma Grubu Raporu'nun 242'nci paragrafında öngörülmektedir. Buna göre Çin menşeli tekstil ve konfeksiyon ürünlerinin ithalatının pazar bozulmasına yol açarak bu malların ticaretindeki gelişmeyi engelleme tehdidi yaratması halinde ithalatçı ülke sözkonusu pazar bozulmasını önlemek ve hafifletmek amacıyla Çin ile görüşmeler yapmayı talep edebilecektir.

İthalatçı ülke bu başvurusu ile birlikte Çin'e pazar bozulması ve bunda Çin mallarının etkisine ilişkin ayrıntılı gerekçeler sunacaktır.

Sözkonusu talebin yapılmasından itibaren, 30 gün içinde görüşmeler gerçekleştirilecek ve taraflar talebi izleyen 90 günlük bir süre içinde karşılıklı olarak kabul edilecek bir çözüme ulaşma yönünde gerekli çabayı göstereceklerdir.

Görüşme talebinin alınması sonrasında Çin sözkonusu tekstil ve konfeksiyon ürünlerinden o ithalatçı ülkeye yaptığı ihracat sevkiyatını son 1 yıllık ihracat tutarının % 7.5'ünü aşmayacak (yünlü ürünlerde %6)bir düzeyde tutmak için gereken önlemi alacaktır.

90 günlük görüşme sürecinde olumlu bir sonuca ulaşamaz ise görüşmeler devam edecek, ancak ithalatçı ülke bu arada sözü edilen tekstil ürünleri için yukarıda belirtilen limitleri resen uygulamaya devam

edebilecektir. Böylece başlatılan sınırlamalar görüşmelerin talep edildiği yılın son gününe kadar (talep yılın sonuna 3 ay veya daha az süre kala yapılmış ise 12 ay süre ile) yürürlükte kalacaktır.

31 Aralık 2008 tarihine kadar uygulamada kalacak olan bu hükümler çerçevesindeki önlemler her hal ve karda (yenilenmedikçe) en fazla 1 yıl süreyle uygulanabilecektir.

Bu arada, sözkonusu hükümlerin işletilmesi suretiyle herhangi bir tekstil ürününe ilişkin bir kısıtlayıcı önleme başvurulduğu takdirde, yukarıda sözü edilen Katılma Protokolü'nün 16'ncı Maddesindeki genel ürün- spesifik koruma önlemine başvurulması mümkün bulunmamaktadır.

Yukarıda belirtilen imkanlardan bugüne kadar sadece ABD yönetimi yararlanmıştır. Nitekim, ABD 18 Kasım 2003 tarihinde Çin'in DTÖ'ye Katılma Protokolü'nün 16 Maddesi çerçevesinde üç tekstil ürünü (knitted fabrics, brassieres, dressing gowns) ithalatını sınırladığını duyurmuştur.

Avrupa Birliği de Çin menşeli tekstil ve konfeksiyon ürünü ithalatındaki artışa karşı alınabilecek önlemlere ilişkin Katılma Protokolü çerçevesindeki düzenlemelere uygun bir mevzuat hazırlayarak yürürlüğe koymuştur. AB içinde Çin'e karşı sözkonusu önlemlerin kullanılması yönünde çeşitli çevrelerden görüşler açıklanmaktadır. Bu çerçevede, AB'nin ABD'ye kıyasla tekstil sektöründe Çin'e karşı önlem alma konusunda daha ihtiyatlı bir tavır içinde olduğuna değinilen haberlerde, Çin'in DTÖ üyelerine sözkonusu önleme başvurmama veya dikkatli bir şekilde kullanma yönünde baskı yaptığının da dikkat çekilmektedir.

Türkiye'de de iç pazarı Çin menşeli ithalata karşı daha kolay ve etkin bir biçimde koruyabilmek amacıyla Katılma Protokolünde yer verilen mekanizmaların kullanılabileceği düşünülmektedir.,

IV. ÜLKEMİZDE MEVCUT SİSTEM UYARINCA ÇİN İLE TİCARETİ KAPSAYABİLECEK NİTELİKTEKİ ÖNLEMLER:

Çin'den ithalatın neden olacağı pazar bozulması ve haksız rekabet olgusu ile bunlardan kaynaklanan zararların önlenmesi amacıyla ülkemizde uygulanabilecek ve/veya uygulanmakta olan önlemleri özetle aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

A)Dampinge Karşı Önlemler:

DTÖ çerçevesindeki Anti Damping Anlaşmasına uygun biçimde çıkarılmış bulunan Anti Damping mevzuatı hükümleri uyarınca çeşitli ülkelerden ve bu arada Çin'den ithal edilen bazı ürünler ile ilgili olarak muhtelif önlemler yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır.

Bu kapsamda, gazlı cep çakmakları, çelik boru bağlantı parçaları, sentetik ve suni devamsız liflerden dokunmuş mensucat, pilli duvar saatleri, sentetik filamentten mensucat, akrilik battaniyeler, ayakkabı bantları,gemi zincirleri,camdan tencere kapakları , bisiklet ve motosiklet iç ve dış lastikleri, kapı kilitleri, tükenmez, dolma,kurşun kalemler gibi ürünlere dampinge karşı vergi uygulanmakta, matkap uçları, parmak frezeler, mobilyalar için menteşe ve askılıklar ile otomatik kapı kapayıcıları, çekmece rayları ve çocuk arabaları konusunda da damping soruşturması aşamasında bulunmaktadır. (Ek:1)

B)Avrupa Birliği'nin Politikaları Doğrultusundaki Uygulamalar:

Gümrük Birliği Anlaşması dolayısıyla ülkemizin üstlenmek durumunda olduğu uygulamalar çerçevesinde çeşitli ülkeleri kapsayan önlemler arasında özellikle Çin'e yönelik olarak

1. Tekstil ve konfeksiyon alanında 38 kategoride çift taraflı kota uygulanmakta (Ek:2)
2. 1.1.1996 tarihinde uygulaması başlatılan, 30 ayrı mal grubunda miktar kısıtlaması olmaksızın ithalatın izlenmesini öngören gözetim önlemi ve ayrıca, yine aynı tarih itibariyle başlatılan ayakkabılar, porselen, seramik sofa ve mutfak eşyasında kota uygulaması sürdürülmektedir. (Ek:3)

C) İthalatta Gözetim ve Korunma Önlemleri Mevzuatı Uyarınca Alınan Önlemler :

Dünya Ticaret Örgütü Korunma Önlemleri Anlaşmasına paralel olarak çıkarılan mevzuat (Ek 7'de yer almaktadır) uyarınca münhasıran Çin'den yapılan şerit metreler, seramikten izolatörler, vantilatörler, gözlük çerçeveleri ve güneş gözlükleri ithalatında kota, bisiklet çerçevelerinde ise gözetim önlemi uygulanmaktadır.

Ayrıca aynı mevzuata dayalı olarak telefon cihazları, buharlı ütüler, gözlük camları, demir-çelikten sofr ve mutfak eşyası, musluklar, çantalar, bavullar, diş fırçaları, ayakkabılar, porselen ve seramikten eşya, bisikletler gibi ürünlerin Çin dahil bütün ülkelerden ithalatı fiyat kriterli gözetim uygulanmasına tabi tutulmaktadır. (Ek:4)

D)İthalat Rejimi Kararına Dayalı İthalat İzleme Tebliği Kapsamındaki Önlemler:

İthalat Rejimi Kararının 2nci maddesinde öngörülen yetkiye dayanılarak düzenlenen 2004/19 sayılı İthalat Tebliği kapsamına giren eldivenler, battaniyeler, kapı kilitleri, televizyonlar, kurşun kalemler, gazlı cep çakmakları gibi ürünlerin Çin dahil bütün ülkelerden ithalatında Tebliğ ile belirlenmiş fiyatların altında yurda sokulmasına izin verilmemesi benimsenmektedir. (Ek:5)

E) Otomotiv Ürünleri:

Bu ürünlerin ilk kez pazara giriş aşamasındaki ithalatında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gerekli bakım-onarım belgesi verilmesi konusunu Dış Ticaret Müsteşarlığı ile işbirliği içinde uygunluk açısından değerlendirmektedir.

F) Elyaf Detay Beyanı:

Kumaş ithalatında gümrüklerin kıymet kontrolü yapmasına ilişkin bu uygulama Dış Ticaret ve Gümrük Müsteşarlıkları tarafından ilgili meslek kuruluşlarının da (TOBB, TİM, Pamuklu Tekstil Sanayicileri Birliği gibi) katılımıyla ortaklaşa hazırlanarak yaklaşık 6 ay önce başlatılmış bulunmaktadır.

G) Katılma Protokolünün 16ncı Maddesinde Öngörülen Korunma Önlemi:

Önceki bölümlerde ayrıntılı biçimde açıklanan bu önlemin ülkemiz tarafından uygulanabilmesi bakımından gerekli olan iç mevzuat hazırlığı Dış Ticaret Müsteşarlığı'na tamamlanmış bulunmaktadır. Dolayısıyla konuya ilişkin olarak yetkililerin nihai uygulama kararı alması beklenmektedir.

Yukarıda A ile G alt başlıkları arasında sıralanan önlemlerin uygulamasının izlenmesi ve denetimi de ayrıca özel önem taşımaktadır.

Piyasa gözetimi diye nitelendirilebilecek bu çerçevede Dış Ticaret Müsteşarlığı almış olduğu önlemleri kendi içinde periyodik izleme ve incelemeye tabi tutmakta ayrıca bu doğrultuda Gümrük Müsteşarlığı ile sürekli işbirliği yapılması gerekli olmaktadır. Bu noktada sözü edilen piyasa gözetimine en somut ve önemli desteğin ilgili ihracatçı- sanayici sektörlerin son dönemde Dış Ticaret Müsteşarlığı ile birlikte yoğun biçimde gerçekleştirmeye başladıkları inceleme ve izleme faaliyetlerinden kaynaklanmış olduğunu belirtmek gerekecektir.

Bu kapsamda TOBB'nin bağlı Odalar aracılığıyla aynı amaca yönelik çalışmalar başlatması da önemli bir katkı sağlayabilecektir.

H) Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Alınabilecek Önlemler

DTÖ ve AB normlarına uyumlu hale getirilmiş olan Dahilde İşleme Rejimi, ihracatçılara destek olmak üzere 1996 başından itibaren uygulanmaya devam edilmektedir.

Dahilde İşleme Rejimi kapsamındaki işlemler sırasında, Ticaret Politikaları ve dolayısıyla Korunma Önlemleri uygulama imkanı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ülkemiz üreticilerinin temel ekonomik çıkarlarının korunması ve iç piyasadaki üretim dengelerinin bozulmasının önlenmesi Dahilde İşleme Belgelerinin düzenlenmesi aşamasında öncelikle gözetilen kriterler arasında yer almaktadır.

Dolayısıyla, uygulamada da bu kriterlere uygun önlemlere baş vurulmaktadır. Bu çerçevede, örneğin,

- Başvurularda imalatçı olma ve faal üretici konumunda bulunma koşulu aranmakta,
- Tekstil ana hammaddeleri ithalatına konu Dahilde İşleme İzin Belgesi için ilk kez başvuruda bulunan firmalara ancak yıllık kapasitelerinin belli oranı kadar ithalata izin verilmekte,
- Elyaf, iplik, ham bez ve kumaşlarda belirlenen fiyatların altında ithalata izin verilmemekte, ayrıca bu maddelere ilişkin Dahilde İşleme İzin Belgelerinin süreleri, genel uygulamadaki 9 ay yerine, 6 ay olarak sınırlandırılmaktadır.
- Belgelerin kapatılması sırasında DİR kapsamında ithal edilen maddelerin kesin ihracatının yapıldığı tespit ve kontrol edilmekte bu arada ihracat ve ithalata ilişkin listeler gümrüklere gönderilerek

teminatın iadesi aşamasından önce inceleme ve denetim yapılması yoluna gidilmektedir.

Bu kapsamda, sisteme ilişkin denetimin esas itibarıyla Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın ilgili Tebliği doğrultusunda gerçekleştirilmekte olduğu, buna göre yukarıda belirtilen düzenli incelemelere ek olarak, şüphe ve ihbar gibi durumlar başta olmak üzere Dış Ticaret Müsteşarlığı ve İhracatçı Birliklerinin Gümrük yetkilileri ile birlikte zaman zaman denetim faaliyetlerine girişmekte oldukları anlaşılmaktadır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin de bu amaçla yürütülecek çalışmalara uygun biçimde katılmasının temininde yarar olacağı düşünülmektedir.

İ) Dış Ticarete Teknik Düzenlemeler ve Standardizasyon Mevzuatı Çerçevesinde Korunma Önlemleri:

Sözü edilen mevzuat kapsamında yer alan ürünlerden Çin Halk Cumhuriyeti'nden ithal edilenlere ilişkin ayrı ve münferit bir uygulama bulunmamaktadır. Ancak, ithalatta, ithal malları ile yerli ürünler arasında farklılık yaratmayacak şekilde sağlık, emniyet ve çevrenin korunmasını ve ulusal güvenlik gereklerini sağlamayı, düşük kaliteden kaynaklanan haksız rekabetin ve yanıltıcı uygulamaların önlenmesini amaçlayan bu mevzuat ile diğer ülkeler yanında Çin'den ithalatın zararlarına karşı da önemli sayılacak bir korunma imkanı temin edilmektedir.

Bu çerçevede, ithalatta yapılan uygunluk değerlendirmesi ve kontrollere ilişkin hususlar Dış Ticarete Standardizasyon (2004/1), (2004/2), (2004/3), (2004/4), (2004/5) ve (2004/6) sayılı Tebliğler çerçevesinde yürütülmektedir. (Ek 6).

1) TSE Uygunluk Değerlendirmesine Tabi Sanayi Ürünlerine İlişkin DTS 2004/1 Sayılı Tebliğ :

Bu Tebliğ çerçevesinde, iç piyasada zorunlu uygulamada bulunan sanayi ürünleri ile ilgili standartlar kapsamı ürünler, ithalatta ilgili standartlarına göre uygunluk değerlendirmesine tabi tutulmaktadır. Söz konusu denetimler, Türk Standartları Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmektedir. İthalatta yapılan uygunluk değerlendirmesi ile, ithal edilen ürünlerin ilgili standartlarına asgari sağlık, emniyet ve çevrenin korunması, tüketicinin doğru bilgilendirilmesi yönlerinden uygun olmaları amaçlanmakta ve bu uygulama ile Dünya Ticaret Örgütü kurallarına uygun olarak iç piyasa ve ithalattaki uygulamalar arasında paralellik sağlanmaktadır.

Uygunluk değerlendirmesinden olumsuz sonuç almış, standarda uygun olmayan malların ithaline ise izin verilmemektedir.

Diğer taraftan, ithalatçılara belli şartları sağlamaları ve bazı belgelere sahip olmaları halinde, Uygunluk Belgesi aranmadan bazı durumlarda da doğrudan Uygunluk Belgesi verilmek suretiyle kolaylıklar sağlanmaktadır

2) Bazı Tarım Ürünlerinin İthalatında Dış Ticaret Standardizasyon Denetimine İlişkin DTS 2004/2 Sayılı Tebliğ :

İhracatta denetime tabi bazı tarım ürünlerinin ithalatındaki denetim işlemlerine ilişkin bu Tebliğ çerçevesindeki standartlar kapsamında yer alan ürünler gümrüğe geldiklerinde, Dış Ticarete Standardizasyon Denetmenleri tarafından numune alınmakta ve standartta belirtilen esaslara göre kontrole konu yapılmaktadır. Standarda uygun çıkan malların ithali için, gümrüklere ibraz edilmek üzere “Kontrol Belgesi” verilmekte, standarda uygun olmayan malların ithaline ise izin verilmemektedir.

3) Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Madde ve Atıklara İlişkin DTS 2004/3 ve 2004/6 Sayılı Tebliğler :

Çevre yönünden risk taşıyan kimyasal maddeler, metal hurdaları, bazı katı yakıtlar ve tekstil atıkları ithalatı Çevre Bakanlığı’nın kontrolüne tabidir. Sözkonusu Tebliğler hükümlerine göre, çevre yönünden risk taşıyan kimyasal maddelerin ve bazı katı yakıtların (petrokok gibi) ithali için, Çevre Bakanlığı’ndan Kontrol Belgesi alınması gerekmektedir. Ayrıca, çevre yönünden risk taşıması sebebiyle ithali yasak olan maddeler de (kimyasal atıklar, hurda plastikler, kullanılmış dış lastikler gibi) bu Tebliğlerde yer almaktadır.

4) Sağlık Bakanlığı Denetimine Tabi Ürünlere İlişkin DTS 2004/4 Sayılı Tebliğ:

Bu Tebliğ kapsamında; ilaç, kozmetik, temizlik maddeleri ile bunların hammaddeleri ve bazı tıbbi sarf malzemelerinin ithalatı Sağlık Bakanlığı’nın kontrolüne tabi bulunmaktadır. Sözkonusu ürünlerin ithali için Sağlık Bakanlığı’ndan Kontrol Belgesi alınması gerekmektedir.

5) Tarım Bakanlığı Denetimine Tabi Ürünlere İlişkin DTS 2004/5 Sayılı Tebliğ :

Bu tebliğ uyarınca gıda maddeleri, tarım ürünleri, hayvansal ürünler, veteriner ve zirai mücadele ilaçları ve bunların hammaddelerinin ithalatı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nın kontrolüne tabi bulunmakta ve ithalat ancak Bakanlığın onaylayacağı kontrol belgelerine dayalı olarak yapılabilir.

Yukarıda İ alt başlığı bölümünde açıklanan standartlara ilişkin koruma önlemleri ile ilgili olarak 2004/1 sayılı Dış Ticarete Standardizasyon Tebliği kapsamındaki uygulamalardan,

- a) Dahilde İşleme İzin Belgesi ile Yatırım Teşvik Belgesi başvurularında bu Tebliğ ekindeki ürünler için Uygunluk Değerlendirmesinin zorunlu kılınması,**
- b) Tebliğin 9.maddesinin ikinci paragrafında öngörülen “Parti Oluşturmayan Ürünler” den, ekonomik değeri yüksek olan ve aynı zamanda sağlık,güvenlik ve çevre yönlerinden ciddi risk unsuru içerenlerin bu Madde hükmünün dışında bırakılması ve dolayısıyla Uygunluk Değerlendirmesine tabi tutulmaları,**
- c) Önce Avrupa Birliğinde serbest dolaşıma konulduktan sonra CE işareti altında Türkiye’ye getirilerek Uygunluk Denetimi dışına çıkarılan ürünler için, CE işareti taşıyıcılar bile Ülke Şartı (milli şart) öngörülmesi ve buna dayanılarak Uygunluk Değerlendirmesi yapılmasının temini,**
- d) Demonte edilebilir nitelikteki elektrikli ve elektronik ürünlerin Tebliğ eki listelerde yer verilmeyen parçalar halinde ülkeye getirilerek denetimden kaçınılmasını önlemek amacıyla, bunların nihai ürün grubunda tarifelenilerek Uygunluk Değerlendirmesi kapsamına alınması,**

yararlı görülmekte ve önerilen bu hususların değerlendirmeye alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, sözü edilen standartlara bağlı bütün önlemlerle ilgili olarak, sistemin temel ve ayrılmaz parçası olması gereken kapsamlı ve etkin bir piyasa gözetim ve denetiminin henüz gerçekleştirilemediği gözönünde tutularak, ürünlere ilişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve uygulanmasına Dair 4703 Sayılı Kanun ile buna dayandırılarak çıkarılan 2001/3529 Sayılı Karara Ekli Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelikte yer alan esasların bütün yetkili ve ilgili kuruluşlarca süratle ve eksiksiz olarak uygulamaya konmasının öncelikle ele alınması gereken bir husus olduğu ve sözü edilen süreç içinde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin de gerekli bilgilendirme ve koordinasyona uygun şekilde dahil edilmesinde yarar bulunduğu görüş ve kanaatine varılmaktadır.

V.SONUÇ

Çin Halk Cumhuriyeti'nin DTÖ'ne üyeliğinin gerçekleşmesi sonrasında Çin malları ile dünya pazarlarında ve iç piyasada rekabet edebilmek için alınacak önlemlere ilişkin olarak Türkiye genelinde bütün Ticaret ve Sanayi Odalarının görüşleri istenmiştir. Konu ile ilgili olarak Odalarımızdan alınan cevaplar özetle ve ana hatları itibariyle aşağıda sıralanan önerileri içermektedir.

- **Dahilde İşleme Rejimi çerçevesinde belge verilmesi aşamasından ilgili ithalat ve ihracat işlemlerinin tamamlanması ile belge kapatılması noktasına kadar Dış Ticaret Müsteşarlığı, Gümrük İdareleri ve İhracatçı Birliklerince sürekli kontrol, denetim ile koordinasyon gerçekleştirilmesi,**
 - Çin Halk Cumhuriyeti'nden ithalatta özel ve etkili kontroller uygulanması,
 - bu amaçla, gerektiğinde İhtisas Gümrükleri görevlendirilmesi imkanlarının araştırılması,
 - Sağlık, çevreye uyum, güvenlik, kalite gerekçeleriyle ithal mallarına standart ve belgelendirme uygulanması,
 - Garanti, servis, bakım, onarım, yedek parça stoğu gibi konularda Çin'den ithal edilecek mallar için özel olarak istenecek hususların belirlenmesi,
 - Gözetim ve Korunma Önlemleri Mekanizmalarının İşletilmesi,
 - Yerli üretimin rekabet gücünün geliştirilmesi amacıyla, enerji, hammadde, finansman, işçilik üzerindeki yüklerin azaltılmasını sağlayacak önlemler alınması,
 - Marka bilinci ve moda olgusunun öne çıkarılması, kaliteli ürüne yönelinmesi,
 - Yerli üretimde kalite yanında verimliliği arttırmaya yönelik önlem ve destekler,
 - Yeni ürün ve pazarlar geliştirmek,
 - Dış Ticaret Müsteşarlığınca konunun bütün yönlerini kapsayacak biçimde sağlanacak sürekli ve ayrıntılı bilgilendirme.

Oda'larımızın yukarıda özetlenen önerilerinin her birinin tek tek uygun ve geçerli olduğu görüşü ile bu önerilerin tamamına katılınmakta, ancak aşağıdaki hususların da özellikle vurgulanması gerektiği düşünülmektedir.

Bu noktada, belki de ilk söylenmesi gereken, Çin'e karşı önlem almaya elverişli mevzuat ile buna ilişkin enstrümanların bugünkü

sistemimiz içinde esasen yeterli sayılacak ölçüde mevcut bulunduğudır.

Dolayısıyla, aslolan bunların süratle ve kararlılıkla uygulamaya aktarılmasıdır.

Doğal olarak, gümrükler başta olmak üzere ilgili kuruluşlarımızın yetki ve fiziksel imkanlar bakımından bu tür özel uygulamaları etkin bir biçimde yürütebilecek uygun yapıya kavuşturulması önem taşımaktadır.

Ayrıca, etkin önlem alınabilmesinin yolunun önce iyi tanımaktan geçtiğini dikkate almak ve bu amaçla Çin'in içeride ve dış pazarlardaki ticaret politikaları ve uygulamalarını iyi izlemek ve incelemekte yarar bulunmaktadır.

Aynı zamanda yukarıda IV.Bölümde açıklanan spesifik korunma önlemlerinden amaca hizmet etmek bakımından daha uygun, etkili ve kapsamlı olduğu görülen Katılma Protokolünün 16ncı Maddesindeki önleme ilişkin uygulamanın biran önce karara bağlanması yararlı görülmektedir.

Buna ek olarak, ABD ve AB nezdinde gerçekleştirilecek temas ve görüşmelerle başta Çin olmak üzere Uzakdoğu Ülkelerinden gelebilecek ticari tehdide karşı ortak önlem alınması imkanlarının araştırılması ihmal edilmemelidir.

Bu arada, ülkemizin Çin nezdindeki konuya ilişkin her türlü girişimi sırasında, dünyanın gerçekleri ile diplomasinin gerekleri çerçevesinde, amacımızın sadece kendimizi korumak olduğunun dikkatten uzak tutulmaması özenle gözetilecek hususlar arasında yer almalıdır.

Kaldı ki, sözü edilen Çin tehdidinin ülkemiz için nasıl bir fırsata dönüştürülebileceğini dikkate almak da uygun ve gerekli olabilecektir. Bu kapsamda, Çin'in süratle gelişen ithalatından çok daha büyük paylar alabilmenin yolları araştırılmalı ve Çin'in DTÖ üyeliğinden bu amaçla azami ölçüde yararlanma gayreti içinde olunmalıdır

Çin ile rekabet konusunda bu aşamada tereddüt göstermeden gerekli önlemleri alırken, aşırı kötümserlik havasına da girilmemelidir. Çin'in dünya ile ilişkilerinin yoğunlaşması ve dünyaya entegre olması sürecinde, giderek maliyet yapısı başta olmak üzere ekonomisinin rekabet gücü ile diğer ayırıcı özelliklerinin de belli ölçüde dünya ortalamasına yaklaşmasını beklemek yanlış olmayacaktır.

Bir başka deyişle, şu anda karşımıza çıkan ekonomik gerçekler ve veriler değiştirilemez bir kader olgusu gibi görülmemelidir. Buna uygun olarak ülkemizde de maliyetleri düşürmenin ve verimliliği arttırmanın sürekli arayışı içinde olunmalıdır.

Sanayici-ihracatçımızın öteden beri ısrarla dile getirilen maliyet desteği ihtiyacına önem ve öncelik kazandırılması ve daha fazla zaman kaybına meydan vermeden gereken desteğin sağlanması halinde ülkemizin de Çin gibi ülkelerle boy ölçüşecek rekabet düzeyini yakalaması hayal sayılmamalıdır. Aslında, Çin rekabetinin yol açtığı bu tartışmaların belki de en büyük yararlarından birinin de ihracata yönelik sözkonusu desteğin öneminin bir kez daha ve şiddetle vurgulanmasına vesile teşkil etmesi olduğu söylenebilir.

Çin ile dış pazarlarda özellikle tekstil alanında rekabette marka olgusunun öne çıkarılması görüşü desteklenmeye devam edilmekte, ancak, büyük bir KOBİ çoğunluğu içeren geniş ihracatçı kesimlerinin koşul ve ihtiyaçlarını dikkate alan farklı ve çeşitli yöntemlerin de uygulamaya esas alınmasında pratik yarar görülmektedir.

Son olarak, konuya ilişkin bütün önlemler ve uygulamaların her aşamasında Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Gümrük Müsteşarlığı başta olmak üzere ilgili kuruluşlar ile Türkiye Odalar Birliği arasında sürekli, etkin, verimli bir bilgi ve görüş alışverişi mekanizması oluşturulmasının başarının temel koşullarından olduğu düşünülmekte ve ilgili kuruluşların bir an önce bu yönde girişimler başlatmaları beklenmektedir.